

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Nc/6/2015
Identifikačné číslo spisu:	2115204026
Dátum vydania rozhodnutia:	02.07.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:2115204026.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ TECHNOSOL, s.r.o. v likvidácii, so sídlom v Trnave, nám. SNP č.1, IČO 36 222 305, 2/ Ing. A. S. bývajúcej v J., 3/ B. S., bývajúcemu v J., proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp.zn. 16 C/95/2015 a na Krajskom súde v Trnave pod sp.zn. 23 NcC/11/2015, v konaní o vylúčení sudkýň Krajského súdu v Trnave, takto

rozhodol:

Sudkyne Krajského súdu v Trnave JUDr. Daša Kontríková, predsedníčka senátu 23 NcC a JUDr. Iveta Jankovičová n i e s ú v y l ú č e n é z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Odôvodnenie

Predseda Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom na tomto súde pod sp.zn. 23NcC/11/2015 podľa § 15 ods. 1 vety tretej O.s.p. v spojení s § 16 ods. 1 O.s.p. predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o vylúčení sudkýň JUDr. Daši Kontríkovej, predsedníčky senátu 23 NcC a JUDr. Ivety Jankovičovej, členky senátu 23 NcC, (ktorým prislúcha vo veci konať a rozhodovať), pretože na základe ich oznámení podľa § 15 ods. 1 O.s.p. (viď č.l. 64 a č.l. 71 spisu) nezistil dôvody pochybovať o ich nezaujatosti (§15ods. 1 O.s.p.).

V písomnom oznámení sudkyňa JUDr. Daša Kontríková uviedla, že nemá pomer k veci, ani k účastníkom konania. Vzhľadom na skutočnosť, že pracuje na súde, ktorého rozhodnutia žalobcovia považujú za nezákonné, možno pochybovať o jej nezaujatosti (č.l. 64 spisu). Sudkyňa JUDr. Iveta Jankovičová uviedla, že nemá pomer k veci, ani k účastníkom konania. Oznámila, že má priateľský vzťah k sudkyni okresného súdu O. a k sudcom z krajského súdu, jej kolegom, ktorých rozhodnutia žalobcovia považujú za nezákonné, čo by mohlo vzbudiť pochybnosti o jej nezaujatosti (č.l. 71 spisu).

Predseda Krajského súdu v Trnave vychádzal z toho, že i keď sa sudca zo subjektívnych hľadísk cíti byť zaujatý, nezakladá to bez ďalšieho dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, ak

povaha okolností, z ktorých vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o svojej nezaujatosti, nemôže z objektívneho hľadiska viesť k legitímnym pochybnostiam o nestrannosti súdneho rozhodovania (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. mája 2009 sp.zn. 3 Nc 13/2009). Pretože nezistil dôvody pochybovať o nezaujatosti sudkyň, vec predložil na rozhodnutie najvyššiemu súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trnave (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámení o zaujatosti sudkyň (§ 15 ods. 1 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému pojednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámení zaujatosti označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústava (a listina) deklaruje dva podstatné atribúty súdnictva v Slovenskej republike -nezávislosť a nestrannosť. Nezávislosť súdnej moci a sudcu znamená, že iné orgány verejnej moci nemajú nijaké oprávnenie vydávať príkazy, ktoré by mohli ovplyvniť výsledok rozhodovacej činnosti súdu alebo sudcu. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane). Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybností na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o

nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z judikatúry EŠLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Judikatúra sa ustálila v názore, že skutočnosť, že sudca sa zo svojich subjektívnych hľadísk „cíti zaujatý“, nezakladá bez ďalšieho dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vecí, ak povaha okolností, z ktorých vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o svojej nezaujatosti, nemôže z objektívneho hľadiska viesť k legitímnym pochybnostiam o nestrannosti súdneho rozhodovania (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2009 sp.zn. 3 Nc 13/2009, R 31/2014).

V predmetnej veci sudkyne svoje obavy z prípadnej zaujatosti vyvodzujú z toho, že pôsobia (vykonávajú rozhodovaciu činnosť) na súde, z rozhodnutí ktorého žalobcovia v tejto veci uplatňujú svoj nárok na náhradu škody voči štátu.

Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti sudkýň, je potrebné konštatovať, že ich obava (pocit) z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Všeobecné záruky takéhoto charakteru vyplývajú v právnom poriadku Slovenskej republiky predovšetkým z ústavne zakotveného nezávislého postavenia sudcu ako reprezentanta súdnej moci v demokratickej spoločnosti. Na takýto prístup Najvyšší súd Slovenskej republiky s podrobným rozborom poukazuje opakovane (porovnaj napr. uznesenie z 30. apríla 2009 sp.zn. 3 Nc 13/2009 a uznesenie z 29. apríla 2010 sp.zn. 1 Nc 8/2010 a v nich uvedenú judikatúru). Pokiaľ nedôjde k preukázaniu konkrétnych pochybností, nie je dôvod pochybovať o nezaujatosti sudkýň zo subjektívneho hľadiska. Vyjadrenia sudkýň neindikujú v tejto rovine žiadne konkrétne okolnosti, ktoré by odôvodňovali pochybnosti o ich nezaujatosti. Uvedené sudkyne nemajú k veci, k účastníkom konania, ani k ich zástupcom - ako to vyplýva z ich oznámení - žiaden vzťah uvedený v § 14 ods. 1 O.s.p. Dôvodom k pochybnostiam o ich nezaujatosti nemôžu byť ani úvahy založené na tom, že v danej veci žaloba smerujúca voči štátu na náhradu škody je založená na rozhodnutiach súdu, kde sudkyne pôsobia, pretože takáto skutočnosť sama o sebe nevypovedá o vzťahu dotknutých sudkýň k účastníkom konania alebo k prejednávanej veci; z nej samotnej totiž nie je možné vyvodiť dôvod, ktorý by bol spôsobilý ovplyvniť nestranné rozhodovanie. Vzťah sudcov k štátu je pri výkone rozhodovacej činnosti súdov riadený princípom prezumpcie nezávislosti súdnej moci, ktorá nepodlieha subjektívnym pocitom sudcov pri ich rozhodovaní a nie je ničím zaťažovaná v ich postojoch voči štátu, ani k jeho organizačným zložkám vykonávajúcich štátnu moc, v dôsledku ich pôsobenia na konkrétnom súde. Pôsobenie sudcov na súde je vždy objektívne dané. Len samá táto skutočnosť nemôže byť dôvodom vylúčenia sudcov. Sudcovia ako reprezentanti verejnej moci by tak apriórne stáli vo svetle spochybňujúcom ich profesionálne schopnosti.

Dôvodom na vylúčenie sudcu nie je bez ďalšieho to, že sudca vykonáva súdnictvo na súde, ktorý údajne svojím nesprávnym úradným postupom v inej právnej veci založil zodpovednosť žalovanej za majetkovú a nemajetkovú ujmu napríklad v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. (tiež uznesenie Najvyššieho súdu SR z 23. júna 2013, sp.zn. 7 Cdo 141/2013).

Sudkyňa Krajského súdu v Trnave JUDr. Iveta Jankovičová v oznámení všeobecne deklarovala priateľský vzťah k sudcom, ktorí sa spolupodieľali na rozhodnutiach z ktorých žalobcovia odvodzujú svoj nárok na náhradu škody.

V danom prípade však sudcovia (prvostupňového a odvolacieho súdu) nevystupujú v postavení

účastníkov konania. Na pozícii žalovanej v konaní vystupuje Slovenská republika, za ktorú koná ministerstvo spravodlivosti a len relevantný vzťah k týmto subjektom je možné považovať za takú okolnosť, ktorá je dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci z hľadiska § 14 O.s.p. (obdobne uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 9. mája 2012 sp.zn. 7 Nc 27/2012).

V tejto súvislosti možno pripomenúť, že z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyplýva povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K účastníkom konania je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k prejednávanému prípadu, účastníkom konania a ich zástupcom vždy vecný, profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva. Všeobecne sa u sudcu predpokladá a vyžaduje stupeň nadhľadu, ktorý je vyšší než v bežných spoločenských vzťahoch alebo situáciách. Žiada sa tiež uviesť, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach v znení zmien a doplnkov.

Vzťahy sudcov navzájom sú vo všeobecnosti neutrálne, budované na princípoch profesionálnej a kolegiálnej spolupráce. Takéto kolegiálne vzťahy sudcov nemožno bez ďalšieho považovať za okolnosť vzbudzujúcu pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti sudcu (viď uznesenia najvyššieho súdu sp.zn. 7 Nc 28/2013, sp.zn. 7 Nc 1/2012, sp.zn. 7 Nc 35/2012, sp.zn. 1 Nc 9/2012, sp.zn. 1 Nc 8/2010, sp.zn. 3 Nc 20/2007, sp.zn. 1 Nc 34/2012, sp.zn. 7 Nc 4/2012 a iné). Až v prípade, že by ich tento vzťah prerástol cez takto chápaný profesionálny rámec a nadobudol by charakter bližšieho osobného (napr. priateľského) vzťahu, mohla by takáto okolnosť byť dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Nezriedka však dochádza k zamieňajú vzťahu profesionálneho (kolegiálneho) za vzťah priateľský. Žiada sa preto uviesť, že priateľským vzťahom sa vo všeobecnosti chápe užší intenzívny osobný vzťah, ktorý je založený najmä na dôvere, úprimnosti, družnosti, priateľstve, vzájomnej pomoci, tolerancii, porozumení. Jeho existenciu je potrebné preukázať.

Najvyšší súd uzatvára, že svoje rozhodnutie založil na vzájomnej korelácii a vyvažovaní oboch relevantných hľadísk (tak subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska) a v súlade s vyššie uvedeným výkladom dospel k záveru, že v prípade sudkýň, ktoré sú vymenované vo výroku tohto uznesenia, nemožno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (§ 14 ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na to rozhodol, že tieto sudkyne nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania danej veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.